

Nerakstiet mums bez mums

Cilvēku ar intelektuālo invaliditāti iesaistīšana
viegli lasāmu un saprotamu dokumentu rakstīšanā

Mūžizglītības
Programma

Latvijas asociācija
„RŪPJU BERNŠ”

Inclusion Europe

Veidots projekta “Mūžizglītības pieejamība pieaugušajiem ar
intelektuālo invaliditāti” ietvaros

Projekta "Mūžizglītības pieejamība pieaugušajiem ar intelektuālo invaliditāti" partneri izveidoja vēl 3 brošūras:

Lai tās lejupielādētu, apmeklējiet:
www.life-long-learning.eu

Publicējis *InclusionEurope* ar Eiropas Savienības Mūžizglītības programmas atbalstu.
Brošūru latviešu valodā sagatavoja Latvijas asociācija „Rūpju bērns”.
Vāka noformējums: OrangeMetalic

Šis projekts tika finansēts ar Eiropas Komisijas atbalstu.
Šī publikācija atspoguļo vienīgi autora uzskatus,
un Komisijai nevar uzlikt atbildību par tajā ietvertās informācijas
jebkuru iespējamo izlietojumu.
Šis projekts tiek realizēts izmantojot projekta „Ceļš uz pieaugušo izglītību cilvēkiem ar intelektuālo
invaliditāti” rezultātus (2007-2009).
Organizācijas, kuras bija iesaistītas projektā:

Inclusion Europe (Beļģija) - Atempo (Austrija) - Me Itse ry (Somija) - Nous Aussi (Francija) -
UNAPEI (Francija) - Büro für Leichte Sprache of Lebenshilfe Bremen (Vācija) - Inclusion Ireland
(Īrija) - VILTIS (Lietuva) - FENACERCI (Portugāle) - ENABLE Scotland ACE (Skotija.)

Satura rādītājs

Kāpēc ir nepieciešami dokumenti vieglajā valodā	5
Kāpēc ir jāiesaista cilvēki ar intelektuālo invaliditāti.....	6
Kāpēc šī brošūra ir uzrakstīta vieglajā valodā.....	6
Daži padomi profesionāļiem	6
Viegli lasāma teksta rakstīšana.....	7
Teksta rakstīšana vieglajā valodā.....	7
Sarežģītā teksta tulkošana vieglajā valodā	8
Dokumenta pārbaude	9
Dokumenta pabeigšana.....	10

Kāpēc ir nepieciešami dokumenti vieglajā valodā

Cilvēki ar intelektuālo invaliditāti ir tādi paši kā citi cilvēki. Viņi dzīvē daudz var paveikt, ja saņem pareizo atbalstu.

Cilvēkiem ar intelektuālo invaliditāti var būt grūtāk saprast un iemācīties jaunas lietas.

Tāpēc ir svarīgi, lai cilvēkiem ar intelektuālo invaliditāti būtu skaidra un viegli saprotama informācija.

Tāpat kā citiem, cilvēkiem ar intelektuālo invaliditāti ir tiesības uz saprotamu informāciju.

Tas ir rakstīts Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par cilvēku ar invaliditāti tiesībām 9. pantā. Šī konvencija nosaka, ka cilvēkiem ar invaliditāti ir jāsaņem pieejama informācija.

Saprotama informācija palīdz cilvēkiem uzzināt to, kas viņiem ir jāzina.

Tas viņiem palīdz izvēlēties un pieņemt lēmumus.

Ja cilvēki ar intelektuālo invaliditāti nesaņem saprotamu informāciju, viņi tiks izstumti no sabiedrības dzīves.

Viņi nevarēs iesaistīties lietās, kas notiek apkārtnē.

Viņiem būs jāgaida, lai citi cilvēki izvēlas un pieņem lēmumus viņu vietā.

Veidot saprotamu informāciju nozīmē,

veidot to viegli lasāmu un saprotamu.

Lai to izdarītu labi, ir jāievēro standarti.

Par viegli lasāmas valodas standartiem vairāk var uzzināt no mūsu citas uzrakstītās brošūras.

Brošūru sauc

"Informācija visiem.

Eiropas standarti viegli lasāmas un saprotamas informācijas veidošanai".

Kāpēc jāiesaista cilvēki ar intelektuālo invaliditāti

Cilvēki ar intelektuālo invaliditāti vislabāk zina, kas viņiem ir vajadzīgs.

Viņi vislabāk zina, kas viņiem ir nepieciešams, lai saprastu informāciju.

Rakstot tekstu vieglajā valodā, vismaz kādā no posmiem ir jāiesaista cilvēki ar intelektuālo invaliditāti.

Kāpēc šī brošūra ir uzrakstīta vieglajā valodā

Cilvēkiem ar intelektuālo invaliditāti ir jāzina, kad viņiem iesaistīties. Viņiem ir jāzina, kādi ir brošūras rakstīšanas posmi.

Bieži vien cilvēki ar intelektuālo invaliditāti nezina, kad un kā viņi varētu iesaistīties brošūras rakstīšanā.

Tādēļ mēs nolēmām uzrakstīt šo brošūru viegli lasāmā formātā. Lai cilvēki ar intelektuālo invaliditāti varētu saprast, kāda varētu būt viņu loma viegli lasāma dokumenta rakstīšanā.

Daži padomi profesionāļiem

1. Jāpārlicinās, ka cilvēkiem ar intelektuālo invaliditāti ir skaidrs

- ko viņi dara,
- kāda ir viņu loma,
- kā darbojas viss process kopumā.

2. Esi gatavs strādāt lēnāk, nekā parasti.

Nem to vērā plānojot nepieciešamo laiku.

3. Teksta rakstīšana vai pārbaude ir grūts darbs cilvēkiem ar intelektuālo invaliditāti.

Kad cilvēki ar intelektuālo invaliditāti to bieži dara, viņi kļūst par ekspertiem šajā jomā.

Ekspertu darbs būtu jāapmaksā.

Tādēļ budžetā jāmēģina iekļaut finansējumu par viņu darbu.

Viegli lasāma teksta rakstīšana

Mēs izskatīsim divas dažādas situācijas:

1. Tu nolem uzrakstīt savu tekstu par konkrētu tēmu viegli lasāmā valodā.
2. Tu tulko sarežģītu tekstu viegli lasāmā valodā.

1. Teksta rakstīšana vieglajā valodā

▪ Tēmas izvēle

Ir ļoti svarīgi, ka cilvēki ar intelektuālo invaliditāti tiek iesaistīti lēmumu pieņemšanā par materiāla saturu.

Lai to izdarītu:

- jautā cilvēkiem ar intelektuālo invaliditāti par to, kāda informācija viņiem ir vajadzīga
- iekļauj cilvēkus ar intelektuālo invaliditāti padomēs vai komitejās, kas izvēlas publicējamo tēmu viegli lasāmā valodā
- informē viņus par notiekošo un noskaidro, kas viņus interesē

▪ Pirms rakstīšanas

Kad tu nolem uzrakstīt tekstu viegli lasāmā valodā, labāk jau no paša sākuma ir iesaistīt cilvēkus ar intelektuālo invaliditāti.

Tas nozīmē, ka jums ir jāsanāc kopā un jāpārrunā teksts.

Jūs varat runāt par šādiem jautājumiem:

- tēma,
- kas būtu jāpasaka par šo tēmu,
- kādā formā šim tekstam ir jābūt.

Tas ir svarīgi rakstot būtisku un noderīgu viegli lasāmu tekstu cilvēkiem ar intelektuālo invaliditāti.

▪ Pirmā uzmetuma rakstīšana

Šo pārrunu rezultātā jums ir jāvienojas, kurš rakstīs pirmo uzmetumu.

Vai cilvēks ar intelektuālo invaliditāti viens pats?

Tu kopā ar personu ar intelektuālo invaliditāti?

Tu pats?

Izvēlētais temats dažreiz var būt sarežģīts vai nepazīstams cilvēkiem, ar kuriem tu strādā.

Piemēram, jautājums par rīcībspēju.

Šajā gadījumā cilvēki ar intelektuālo invaliditāti var izlemt, ka iesaistīsies tikai tad, kad būs jau uzrakstīts pirmais uzmetums viegli lasāmam dokumentam.

Izvēle par to, kas rakstīs pirmo uzmetumu, ir atkarīga no:

- temata sarežģītības
- tavas un cilvēku ar intelektuālo invaliditāti pieredzes
- laika un budžeta ierobežojumiem
- jūsu savstarpējām attiecībām.

▪ **Pēc pirmā uzmetuma**

Tiklīdz pirmais uzmetums ir uzrakstīts,

tas ir jāpārbauda cilvēkiem ar intelektuālo invaliditāti.

Plašākai informācijai pārskati punktu "Sava dokumenta pārbaude".

2. Sarežģīta teksta tulkošana vieglajā valodā

Šajā situācijā ir iespējamās divas darba metodes.

- Tu veido tikai pirmo tulkojumu vieglajā valodā.

Tad lūdz to pārlasīt cilvēkiem ar intelektuālo invaliditāti.

Plašākai informācijai pārskati punktu "Dokumenta pārbaude".

- Jau no sākuma strādā kopā ar cilvēkiem ar intelektuālo invaliditāti.

Tas nozīmē, ka sanāksmē jūs kopā lasāt sarežģīto tekstu.

Tu redzi, ko viņi saprot un izskaidro pārējo.

Tad jūs kopā rakstāt viegli lasāmu versiju.

Šāds darba veids aizņems ievērojami vairāk laika, nekā pirmais.

Bet šajā gadījumā cilvēki ar intelektuālo invaliditāti piedalās daudz vairāk.

Dokumenta pārbaude

Cilvēki ar intelektuālo invaliditāti paši vislabāk zina, kas viņiem ir labs. Viņi ir eksperti, kuri nosaka vai dokuments ir viegli lasāms, vai nē. Tāpēc lūdz cilvēkiem ar intelektuālo invaliditāti tekstu pārbaudīt. Mēs to saucam par "rediģēšanu".

Tu vari cilvēkiem ar intelektuālo invaliditāti:

- lūgt norādīt visus nesaprotamos vārdus vai frāzes lasītajā tekstā,
- jautāt vai ir nepieciešama papildus informācija, lai saprastu tekstu
- lūgt, lai viņi sniedz komentārus rakstiski vai mutiski.

Lasīšanas laikā viņi var arī uzrakstīt jautājumus par šo dokumentu.

▪ Daži padomi par rediģēšanu

Tev vajadzētu pārbaudīt savu viegli lasāmo dokumentu gan ar atsevišķiem cilvēkiem, gan ar grupu.

Jānodod pārbaudīt tekstu arī tiem cilvēkiem ar intelektuālo invaliditāti, kuri nav bijuši iesaistīti dokumenta veidošanā.

Tāpat ir svarīgi pārbaudīt savu dokumentu ar cilvēkiem, kuriem ir atšķirīgas spējas un pieredze.

Rediģēšana var būt diezgan grūts uzdevums.

Daži cilvēki ar intelektuālo invaliditāti ir pieraduši pie šāda darba, daži nē.

Savu dokumentu labāk dot pārbaudīt:

- cilvēkiem, kuri to jau iepriekš ir darījuši
- cilvēkiem, kuri to nekad nav darījuši.

Novērtējot dokumentu nevajag uzdot tādus jautājumus, uz kuriem cilvēki ar intelektuālo invaliditāti varētu atbildēt ar "jā" vai "nē".

Neuzdodiet tādus jautājumus, kā: "Vai ir viegli saprast?".

Uzdodiet tādus jautājumus, kas atklās, vai cilvēki ir sapratuši.

Piemēram:

"Par ko ir šis dokuments?"

"Ko tu saprati?"

"Ko tu nesaprati?"

Izstāsti cilvēkiem, ka viņiem jāpārbauda

- pieejamība,
- saturs,
- izkārtojums.

Parādi cilvēkiem projekta jauno uzmetumu un rediģējiet to vairāk nekā vienu reizi.

Brīdini cilvēkus ar intelektuālo invaliditāti, ka ne vienmēr visi viņu komentāri tiks ņemti vērā. Izskaidro, kāpēc tas varētu notikt.

Piemēram:

Dažreiz cilvēku vārdus un organizāciju nosaukumus nav viegli lasīt. Bet mēs nevaram mainīt šos vārdus, lai padarītu tos pieejamākus.

Termins "rediģētājs" attiecas uz cilvēkiem, kas spēj lasīt.

Lai pārbaudītu, vai saturs ir viegli saprotams cilvēkam, kurš neprot lasīt, dokumentus varētu lasīt arī atbalsta persona. Tā arī būs laba pārbaude.

Dokumenta pabeigšana

Pārliecinies, ka pēc komentāru saņemšanas esi veicis izmaiņas. Piemini, ka cilvēki ar intelektuālo invaliditāti ir piedalījušies teksta rakstīšanā.

Uz pēdējā vāka varētu norādīt:

"Šīs viegli lasāmas brošūras rediģēšanu veica XXX".

Projekta vadošā organizācija bija Inclusion Europe.
Projektā tika iesaistītas vēl 9 citas organizācijas:

Latvijas asociācija
„RŪPJU BĒRNS”

RŪPJU BĒRNS

Ventspils iela 29, Rīga - Latvija

Tel.: 00371 67617609

e-pasts: irina.rulle.saule@apollo.lv – Mājas lapa: <http://saule.org.lv>

SPMP ČR - Inclusion Czech Republic

Karlínské nám. 12/59, 186 03 Prága 8 - Čehijas Republika

Tel: 00420 221 890 436

e-pasts: spmp@seznam.cz – Mājas lapa: www.spmpcr.cz

Udruga za samozastupanje

Bleiweisova 15, 10000 Zagreb – Horvātija

Tel.: 00385 1 555 66 80

e-pasts: kontakt@samozastupanje.hr

Mājas lapa: www.samozastupanje.hr

EVPIIT

Maleva 16, 11711 Tallinn – Igaunija

Tel.: 00372 660 50 67 - Gsm: 00372 56671222

e-pasts: evpit@vaimukad.ee – Mājas lapa: www.vaimukad.ee

Anffas Onlus

Via Casilina 3/T, 00182 Roma - Itālija

Tel: 06 3611524 – 06 3212391

e-pasts: nazionale@anffas.net – Mājas lapa: www.anffas.net

FEAPS Confederación

Avda. General Perón 32, 28020 Madrid – Spānija

Tel.: 0034 91 556 74 13

e-pasts: feaps@feaps.org – Mājas lapa: www.feaps.org

ZPMPvSR

Heydukova 25, 811 08 Bratislava – Slovākijas Republika

Tel: 00421 2 63814968

e-pasts: zpmpvsvr@zpmpvsvr.sk – Mājas lapa: www.zpmpvsvr.sk

Zveza Sožitje

Samova ulica 9, 1000 Ljubljana – Slovēnija

Tel: 00386 1 43 69 750

e-pasts: info@zveza-sozitie.si – Mājas lapa: www.zveza-sozitie.si

ÉFOÉSZ

17 Lónyay utca, H-1093 Budapest – Ungārija

Tel.: 0036 1 411 1356

e-pasts: efoesz@efoesz.hu – Mājas lapa: www.efoesz.hu

Inclusion Europe

Eiropas asociācija

cilvēkiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem un viņu ģimenēm.

Inclusion Europe ir bezpeļņas organizācija.

Mēs cīnāmies par cilvēku ar intelektuālās attīstības traucējumiem un viņu ģimeņu tiesībām un interesēm.

Mūsu biedri ir nacionālās organizācijas no 36 valstīm.

Cilvēki ar intelektuālās attīstības traucējumiem ir savas valsts pilsoņi.

Viņiem ir vienlīdzīgas tiesības būt iekļautiem sabiedrībā, neatkarīgi no viņu invaliditātes līmeņa.

Viņi grib tiesības, nevis palīdzību.

Cilvēkiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem ir daudzi talanti un spējas.

Viņiem ir arī īpašas vajadzības.

Viņiem ir nepieciešams pakalpojumu klāsts, lai atbalstītu viņu vajadzības.

Inclusion Europe koncentrējas uz trim svarīgām politikas jomām:

- Cilvēku ar intelektuālās attīstības traucējumiem cilvēktiesības
- Iekļaušana sabiedrībā
- Nediskriminācija

Inclusion Europe koordinē aktivitātes daudzās Eiropas valstīs,

Tai skaitā projektus, konferences, darba grupas un apmaiņas tikšanās.

Tā reaģē uz Eiropas politiskajiem priekšlikumiem un sniedz informāciju par cilvēku ar intelektuālās attīstības traucējumiem vajadzībām.

Inclusion Europe konsultē Eiropas Komisiju un Eiropas Parlamenta locekļus invaliditātes jautājumos.

Ar Eiropas Savienības
Mūžizglītības
programmas atbalstu.

Inclusion Europe

Galeries de la Toison d'Or - 29 Chaussée d'Ixelles - B-1050 Brussels - Belgium

Tel. : +32-2-502 28 15 - Fax : +32-2-502 80 10

secretariat@inclusion-europe.org - www.inclusion-europe.org